

Bildande av naturreservatet Törnbottens utmarker i Mörbylånga kommun

Beslut

Länsstyrelsen beslutar att bilda naturreservatet Törnbottens utmarker. För att uppnå syftet med naturreservatet beslutar länsstyrelsen att nedan angivna föreskrifter ska gälla i området. Reservatets avgränsning framgår av beslutskarta (bilaga 1) och de gränser som slutligen utmärks i fält.

För naturreservatets skötsel fastställer Länsstyrelsen bifogad skötselplan (bilaga 5).

Det här beslutet riktar sig till dig som är fastighetsägare eller har en annan rättighet i området, som till exempel jordbruksarrende, jakträtt eller ledningsrätt.

Bestämmelser som beslutet grundas på

Miljöbalken 7 kapitlet:

- 4 § (syftet med naturreservatet)
- 5 § första stycket (skälen för beslutet)
- 5 § andra stycket (inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden)
- 6 § (förpliktelse att tåla visst intrång)
- 30 § (ordningsföreskrifter)

Förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken med mera:

- 3 § (skötselplan)
- 21 § (förvaltare av naturreservat)
- 22 § (länsstyrelsen får meddela ordningsföreskrifter)

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara, vårda och i förekommande fall utveckla mosaikartade hässlen och ädellövmiljöer, trädklädd betesmark, sumpskog, frisk- torr- och fuktäng, kärr, temporära bäckar och buskrika brynmiljöer. Tillhörande naturvärdeskvalitéer, i form av strukturer och funktioner samt en rik biologisk mångfald ska bevaras och utvecklas.

Reservatet ska också bidra till att hotade, sällsynta och missgynnade arter bevaras och helst ökar för att långsiktigt kunna fortleva. Inom ramen för ovanstående är reservatets syfte också att ge möjlighet till naturupplevelser och friluftsliv.

För att tillgodose syftet med naturreservatet behövs:

- Att områdets skyddsvärda naturmiljöer bevaras genom föreskrifter som reglerar jord- och skogsbruk och olika typer av exploatering
- Restaurering och underhåll av mosaikartade hässlen
- Røjning av barrträd
- Restaurering och underhåll av öppna torrängar, fuktängar och kärr.
- Bete och annan äldre traditionell hävd
- Intern dynamik med åldrande och döende träd
- Utveckling av trädens åldersfördelning samt förekomst av död och döende ved i olika nedbrytningsstadier och grovlekar
- Skapande av blomrika busk- och fältskikt på öppna ytor och i bryn
- Information om reservatets naturmiljöer

Skälen för beslutet

Prioriterade bevarandevärden för Törnbottens utmarker är betade hässlen och ädellövmiljöer med inslag av fuktängar, torrängar och buskrika brynmiljöer. Mosaiken av skuggiga, halvöppna och öppna ytor inklusive öppna stråk är viktig att värna om och utveckla. Likaså kontinuiteten av gammal hassel, ek och andra lövträd är av stor betydelse för områdets naturvärden.

Prioriterade bevarandevärden är också den höga artrikedomen med förekomst av sällsynta och hänsynskrävande arter, inte minst

svampar knutna till kontinuitet av hassel på kalkrik mark. Exempel på intressanta svampar med högt bevarandevärde är frostspindling (EN), beryllspindling (EN), liten rävspindling (EN) och ekfingersvamp (EN). Blomrikedom i fält- och buskskikt, inte minst av kalkgynnade arter, är en annan av områdets kvaliteter som bör utvecklas. Områdets höga naturvärden har utvecklats under lång tid i ett hävdad och kulturpräglad landskap och det biologiska kulturarvet är påtagligt i hela Mittlandsskogen.

I reservatet finns temporära bäckar och våtmarker som utgör lekplatser för långbensgroda (NT) och större vattensalamander som båda ingår i art- och habitatdirektivet. Området ingår därför i ett större värdefullt vattenobjekt, "Mittlandsskogens vatten".

För att områdets naturvärden ska bevaras och utvecklas behövs naturvårdande skötsel och att området undantas från skogsproduktion och annan exploatering. De höga värdena motiverar att området ges ett långsiktigt skydd genom bildande av naturreservat.

Föreskrifter

För att uppnå syftet med naturreservatet får Länsstyrelsen besluta om föreskrifter. Föreskrifterna är uppdelade i A-, B-, och C-föreskrifter.

- A-föreskrifter förbjuder viss verksamhet och riktar sig till fastighetsägare och övriga sakägare, till exempel personer med fiskerätt, jordbruksarrende, jakträtt och ledningsrätt.
- B-föreskrifter beskriver vilken skötsel och vilket intrång som fastighetsägare och sakägare ska tåla att förvaltaren utför.
- C-föreskrifter är ordningsföreskrifter som riktar sig till både fastighetsägare, sakägare och allmänheten.

A. Föreskrifter om inskränkningar i fastighetsägares och annan sakägares rätt att använda mark och vatten inom naturreservatet

Inom reservatet är det förbjudet att:

1. Avverka ta bort eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar Se undantag e), f), g), h), i) och k) under rubriken Undantag från föreskrifter.

2. Bedriva täkt, gräva, spränga, borra, schakta, fylla ut eller annan markberedning.
3. Dämma, dika, leda bort vatten eller på annat sätt påverka hydrologin.
4. Tippa eller anordna upplag.
5. Uppföra eller utöka byggnad, mast, vindkraftverk eller annan anläggning.
6. Anlägga väg eller parkeringsplats.
7. Uppföra stängsel eller annan hägnad för annat än djurhållningens behov.
8. Använda bekämpningsmedel, kalka eller tillföra växtnäringsämnen.
9. Plantera, så eller införa växter, djur eller andra organismer.
10. Tillskottsutfodra betesdjur. Se undantag j) under rubriken Undantag från föreskrifter.
11. Använda ivermektinbaserade preparat på betesdjur då de uppehåller sig inom reservatet, annat än vid direkt rekommendation från veterinär.
12. Ta bort eller skada stengärdesgård eller odlingsröse.

Utan Länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att:

13. Rensa diken.
14. Uppföra jakttorn eller vindskydd för betesdjur.
15. Anlägga led eller spång.
16. Utfodra vilt.
17. Dra fram ny eller förändra befintlig ledning.
18. Ta ned, toppa eller beskära träd i ledningsgatans sidoområde.

B. Föreskrifter om fastighetsägare och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång

Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till marken ska tåla:

1. Röjning och utmärkning av naturreservatets gräns.
2. Anläggande och underhåll av parkeringsplats samt uppsättning och underhåll av informationstavlor, bord och bänkar, leder, spänger, stängsel, stängselgenomgångar, stättor, skyltar, vindskydd och eld-platser.
3. Naturvårdande skötsel enligt följande:
 - Åtgärder för att återskapa och underhålla trädklädd betesmark så som stängsling, bete, slåtter, friställning, luckhuggning, utglesning och röjning och andra anordningar nödvändiga för betesdrift.
 - Åtgärder för att återskapa och underhålla öppen våtmark, fukt- och torräng så som stängsling, bete, slåtter, friställning, utglesning, fällning och röjning.
 - Åtgärder för att gynna lövträd, buskar och lövträdsföryngring i trädklädd betesmark och lövskog så som friställning, luckhuggning, veteranisering, stängsling, utglesning och röjning.
 - Åtgärder för att gynna och utveckla trädens åldersfördelning samt död och döende ved i betesmark och lövskog så som fällning, ringbarkning, toppkapning, veteranisering, hamling och utläggning av veddepåer.
 - Åtgärder för att bevara och förstärka inslaget av solexponerade, betespräglade, grova och/eller gamla träd och hasselbuskar genom friställning, utglesning, veteranisering och liknande åtgärder.
 - Åtgärder för att skapa brynmiljöer, öppna stråk och gläntor samt gynna ett värdefullt buskskikt.
 - Åtgärder för att efterlikna ett äldre traditionellt brukande så som stubbskottsbrukade träd och buskar samt hasselbuskar präglade av traditionell hasselnötsproduktion.

- Åtgärder för att gynna en rik blomning av örter så som bete, slåtter, röjning, insådd eller plantering.
 - Åtgärder för att gynna en naturligare hydrologi såsom igenläggning av diken.
 - Åtgärder för att gynna hotade arter knutna till reservatets livsmiljöer såsom uppsättning av mulmholkar och markstörning.
 - Skyddsåtgärder mot invasiva eller främmande arter.
4. Beskränning eller fällning av träd som riskerar säkerheten på frekvent använda stigar, intilliggande väg samt kring fasta anläggningar.
 5. Uppföljning av skötselåtgärder och bevarandemål samt undersökningar av djur, svamp och växter samt mark- och vattenförhållanden, inklusive användning av drönare och liknande utrustning.

C. Ordningsföreskrifter

Det är förbjudet att inom reservatet:

1. Skada eller störa däggdjur och fåglar, klättra i boträd eller uppehålla sig nära rovfågelbo, lya eller gryt.
2. Bryta kvistar, föra bort eller skada levande eller döda träd och buskar.
3. Plocka mossor, lavar eller vedlevande svampar, utöver enstaka exemplar för artbestämning.
4. Gräva eller dra upp kärlväxter.

Det är förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

5. Samla in insekter eller andra ryggradslösa djur med fällor som är konstruerade för att döda.
6. Sätta upp skylt, tavla, affisch, konstföremål, orienteringskontroll, snitsel, markering eller liknande.

Undantag från föreskrifter

- a) Föreskrifterna under A och C hindrar inte förvaltaren av naturreservatet att göra de åtgärder som är listade under B-föreskrifterna ovan. Undantaget gäller även utförare som genomför åtgärder på uppdrag av förvaltaren.
- b) Föreskrifter som är förbjudna under A och C hindrar inte utförandet av åtgärder som någon fått tillstånd till efter prövning av en tillståndspliktig föreskrift. Undantaget gäller enbart föreskrifter som är direkt kopplade till den verksamhet som tillståndet avser.
- c) Föreskrifterna under A och C hindrar inte sjukvården, räddningstjänsten och polisen samt personer på uppdrag av dessa att utföra nödvändiga åtgärder vid insatser.
- d) Föreskrifterna under A och C hindrar inte drift och underhåll av allmän och enskild väg med tillhörande vägområde.
- e) Föreskrifterna under A och C hindrar inte normal drift, underhåll och ombyggnad av befintliga ledningar samt underhållsröjning och skogligt underhåll av tillhörande skogsgator enligt gällande ledningsrätt, servitut eller nyttjanderätt. Undantaget inkluderar användande av drönare vid behov. Föreskrifterna under A och C hindrar inte heller åtgärder för att förhindra akut skada eller återställande av ledning efter akut skada. Detta får utföras omedelbart men Länsstyrelsen ska kontaktas omgående efter genomförd åtgärd.

Upplysningar gällande ledningar

Om en åtgärd inte är förbjuden enligt naturreservatets föreskrifter men ändå kan innebära en väsentlig ändring av naturmiljön behöver verksamhetsutövaren anmäla den planerade åtgärden till Länsstyrelsen för samråd enligt 12 kap 6 § miljöbalken. Inför underhåll av till exempel ledningar är det därför ofta nödvändigt med ett skriftligt samråd med Länsstyrelsen enligt 12 kap 6 § miljöbalken som beskriver den planerade åtgärden, inklusive hur transport till och från ledningens skogsgata samt hur uppställning och parkering är tänkt att ske.

- f) Föreskriften A 1 och C 2 gäller inte röjning av mindre träd och buskar av igenväxningskaraktär i betesmark, stängselgata, längs befintliga brukningsvägar samt i anslutning till åkermark efter

förvaltarens godkännande. Undantaget avser träd och buskar som har mindre än fem cm stamdiameter i brösthöjd.

- g) Föreskrifterna A 1 och C 2 gäller inte träd som har fallit över vägar, leder, ledningar, stängsel, tomtmarker eller åkermarker. Trädet får beskäras eller flyttas till lämplig plats i naturreservatet.
- h) Föreskrifterna A 1 och C 2 gäller inte träd som inom en snar framtid riskerar att falla över vägar, leder, ledningar, stängsel, tomtmarker eller åkermarker. Trädet får, efter godkännande från Länsstyrelsens förvaltare, beskäras eller fällas och flyttas till lämplig plats i naturreservatet. Kapning av grenar som hänger ut över reservatsgränsen kräver inget godkännande.
- i) Utan hinder från föreskrifterna A 1 och C 2 får fastighetsägaren skapa upptill 20 tjärtallar som får tas ut vid ett senare tillfälle. De tallar som avses ska vara sådana som ändå på sikt ska tas ut i naturvårdssyfte för att gynna lövträd och hassel eller för att skapa luckor. Godkännande ska fås av reservatsförvaltaren inför åtgärder samt vid uttag.
- j) Föreskriften A 10 gäller inte tillfällig tillskottsutfodring vid speciella tillfällen så som extrem torka, in- och utstallning samt vinterbete. Undantaget gäller endast efter godkännande från förvaltaren och om utfodring utanför reservatet inte är praktiskt möjlig.
- k) Föreskrifterna A 1 och C 2 utgör inte hinder för fastighetsägaren att skörda hasselnötter.
- l) Föreskrifterna C 1 och C 6 gäller inte jakträttsinnehavare vid jakt.
- m) Föreskrifterna A 7 och C 6 utgör inte hinder för fastighetsägaren att sätta upp tillfälliga markeringar, stängsel och informationsskyltar i samband med guideverksamhet liksom en tillfällig segelduk vid svartmarkerad punkt i bifogad beslutskarta.

Upplysningar

Utöver ovan angivna föreskrifter gäller annan lagstiftning, bland annat miljöbalkens bestämmelser om strandskydd, vattenverksamhet med mera, terrängkörningslagen, jaktlagstiftning och kulturmiljölagen.

Om en åtgärd inte är förbjuden enligt naturreservatets föreskrifter men ändå kan innebära en väsentlig ändring av naturmiljön behöver verksamhetsutövaren anmäla den planerade åtgärden till Länsstyrelsen för samråd enligt 12 kap 6 § MB.

Hundar eller andra husdjur ska alltid hållas under sådan uppsikt att de inte stör djurlivet eller andra besökare i området. Under perioden 1 mars till 20 augusti ska hundar hindras från att springa lösa i marker där det finns vilt. Vilda djur och fåglar är under denna period extra känsliga för störning då de har ungar. Det framgår bland annat av Lag (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter.

Eventuellt gagnvirke som ska tas ut ur naturreservatet i samband med naturvårdsåtgärder och som utförs med stöd av föreskrifter, tillfaller fastighetsägaren.

Den som vill göra anspråk på ersättning eller kräva inlösen av fastighet ska väcka talan mot staten hos mark- och miljödomstolen inom ett år från det att beslutet vunnit laga kraft. Om så inte sker går rätten till ersättning eller inlösen förlorad. Inom naturreservatet har ersättning utgått till samtliga kända fastighetsägare.

Reservatets gränser märks ut i fält och av praktiska skäl kan mindre avvikelser från beslutskartan förekomma.

Uppgifter om naturreservatet

Administrativa data

Namn:	Törnbottens utmarker
NVR-id:	2200059
Län:	Kalmar
Kommun:	Mörbylånga
Lägesbeskrivning:	Naturreservatet ligger ca 1,3 km sydost om Algutsrum
Naturgeografisk region:	14b N. Öland
Fastigheter:	Del av Törnbotten 16:4
Ägarkategori (er):	enskilda
Areal:	Ca 77 ha
Landareal:	Ca 77 ha
Förvaltare av naturreservatet:	Länsstyrelsen i Kalmar

Beskrivning av reservatet

Biologiska bevarandevärden

Naturreseptatet Törnbotbens utmarker är en del av ett mycket värdefullt naturområde i Mittlandet på Öland som utmärker sig med sin vackra och varierade natur och extrema artrikedom. Flera hotade arter av bland annat insekter, svampar och kärlväxter har sin huvudförekomst i mittlandet på Öland. Den unika mosaiken av olika naturtyper med lång kontinuitet som är så typisk för Mittlandet är en viktig förklaring till den höga mångfalden.

Törnbotbens utmarker domineras av hässlen med mycket höga naturvärden. Öländska hässlen med lång kontinuitet av gammal hassel är särskilt värdefulla naturmiljöer som saknar motsvarighet i Europa. Hasselbevuxna marker har på mittlandet en historia som sträcker sig ca 9000 år tillbaka i tiden. Stora delar av området betas, vilket skapar förutsättning för en variation av välslutna och öppna-halvöppna mosaikmarker som är av stort värde i området. En hel del öppna stråk har röjts fram och i vissa delar har buskskiktet röjts bl.a. för att gynna ek. Mycket av arbetet med att skapa öppna stråk utfördes i början av 2000-talet men ytterligare röjningar har även gjorts på senare tid.

I området finns en mycket rik svampflora med en rad mycket sällsynta arter. Bland de rödlistade arterna handlar det främst om arter som bildar mykorrhiza med ek och hassel på kalkrik mark. Här finns exempelvis de starkt hotade mykorrhizasvamparna frostspindling (EN), beryllspindling (EN), liten rävspindling (EN) och ekfingersvamp (EN). De varierade ljusförhållandena är viktiga, eftersom ungefär lika många av hässlets arter trivs bäst i sluten skog, som i och kring bryn, respektive i öppna marker. Praktspindling (VU), Pantermusseron (VU) lundröksvamp (EN) är några av de värmegynnade svamparter (termofiler) som hittas i betade skogar och mosaikmarker.

I området finns förutom hassel ett varierande inslag av olika träarter. Björk förekommer rikligast av trädslagen följt av ek och tall. Fläckvis finns inslag av gran medan ask, lönn, säl, oxel, lundalm och alm förekommer enstaka och mer utspridd. Blommande hagtornsbuskar förekommer också och bidrar till nektar och pollen för födosökande insekter. Trädsiktet ligger i huvudsak närmare 100

är med inslag av äldre ekar och ask. Bland hasselbuketterna finns en hel del gamla individer troligtvis flera hundra år.

Insprängt bland hässlerna finns inslag av öppna våtmarker, fukt- och torr-ängsytor. Våtmarkerna har naturlig hydrologi och på flera håll kan man hitta fin fuktängs- och rikkärrsvegetation med ängsnycklar, ängsstarr (NT), majviva (NT) och korvskorpionmossa i bottenskiktet. Våtmarkerna som ofta torkar ut på sommaren utgör lekmiljöer för långbensgroda (NT) och större vattensalamander. När det är mycket vatten i landskapet kan temporära bäckar uppstå. Torrare gräsmarker bjuder ställvis på en rik blomning av solvända, till nytta för den rödlistade svampen solvändespindling (NT) som bildar mykorrhiza med just solvändor. Tyvärr domineras många av de öppna ytorna av gräset lundskafting som ratas av fåren, vilket hämmar spridning av hävdgynnad flora.

Historisk markanvändning

Utifrån historiska kartor och beskrivningar från 1800-talets början kan man utläsa att utmarkerna i Algutsrums socken som området ingår i bestod av hässlen, lövskog, öppna gräsmarker och kärr. Hässlerna som förr användes för bete, klenvirkes- och hasselnötsproduktion utgjorde omkring hälften av socknens areal, medan de öppna gräsmarkerna uppgick till en tredjedel. Hässlerna och lövskogen var huvudsakligen av karaktären lågskog.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

Ärendet startade 2022 genom att fastighetsägarna till Törnbotten 16:4 gjorde en intresseanmälan för att skydda delar av fastigheten som naturreservat. Under 2023 lät länsstyrelsen utföra en inventering på marken som utfördes av Fennicus Natur. Inventeringen visade att området utgjordes av närmare 90% värdekärnor med ett stort antal hotade och skyddsvärda arter. Då områdets mycket höga naturvärden utgörs av värdekärnor i ädellövskog och hässlen som är högt prioriterat enligt den nationella strategin för formellt skydd av skog, inledde länsstyrelsen en process om bildande av naturreservat. Genom flera fältträffar och dialoger utarbetades den slutliga avgränsningen enligt markägarens önskemål. Under 2023 värderades marken av Forum fastighetsekonomi och därefter har Midlers Mark- och exploatering förhandlad med berörda sakägare. Under processen har dialoger

skett löpande med fastighetsägarna om naturreservatets föreskrifter och undantag från föreskrifter. Under 2024 tecknades överenskommelse med fastighetsägarna och ersättning betalades ut.

Under 2025 har ett slutligt förslag till beslut och skötselplan tagits fram och skickats på remiss.

Remiss

Samråd för naturreservatet Törnbottens utmarker har genomförts med Naturvårdsverket som tillstyrkt förslaget. Förslag till beslut och skötselplan har därefter skickats på remiss den 21 oktober 2025 till Mörbylånga kommun, Skogsstyrelsen Kalmar distrikt, Riksantikvarieämbetet, Sveriges Geologiska undersökning (SGU), Trafikverket, Ölands Naturskyddsförening, Ölands botaniska förening, Ölands Ornitologiska Förening, Föreningen SydostEntomologerna, Algutsrums hembygdsföreningen, Linnéuniversitetet, Station Linné, Svenska Jägarförbundet, LRF Sydost, Region Kalmar län, Mellersta Götalands jordägarförbund, Friluftsrådet, Tommy Knutsson, Törnbottens Samfällighetsförening samt ägare till angränsande bebyggda tomter.

Kända sakägare förelades samtidigt med stöd av 24 § förordningen om områdesskydd (1998:1252) enligt miljöbalken att inkomma med yttrande.

Förslag till beslut har även med stöd av 47 och 49 §§ delgivningslagen (SFS 2010:1932), kungjorts i ortstidningarna Kalmar läns tidning 2025-10-23, Ölandsbladet och Barometern OT 2025-10-25 samt Post- och inrikes tidningar 2025-10-24.

Synpunkter

Svar har inkommit från Skogsstyrelsen, Trafikverket, Ölands naturskyddsförening, E.ON, Region Kalmar län och SGU.

Skogsstyrelsen ställer sig positiva till att området skyddas långsiktigt och tillstyrker att naturreservatet bildas. De anser att skötselplanen är ändamålsenlig och väl anpassad till områdets olika naturtyper. Slutligen skriver de att reservatet inte bedöms avsevärt försvåra pågående skogsbruk på angränsande skogsfastigheter, då undantag från A och C-föreskrifterna gäller för allmän och enskild väg, samt att skogsbruk i anslutning till reservatet bedöms bedrivas i mycket begränsad omfattning.

Trafikverket meddelar att de inte har några synpunkter på bildandet av naturreservatet men upplyser om att det krävs anslutningstillstånd till länsvägen vid skapandet av den planerade parkeringsplatsen.

Ölands Naturskyddsförening skriver att de ser med tillförsikt på skapandet och därmed även skötselplanen av detta tänkta naturreservat "Törnbottens utmarker" och instämmer i vikten av områdets bevarande och därmed främjandet av dess flora och fauna. De skriver att de tolkar skötselplanen som att även det norra delområdet invid stugbyn kommer öppnas upp för bete och att det i så fall måste ske mycket varsamt då det har ett högt bevarandevärde. Vidare yrkar föreningen på "en djurfri passage genom reservatet från stugbyns nordöstra hörn mot vägen mellan Törnbotten och Borgs by (där nuvarande stängsel går)". Detta för att det är viktigt att det finns områden där man kan ströva fritt utan risken att möta betande djur. Denna tillgänglighet finns inte någon annanstans i området och skall inte underskattas i frågan om att behålla befolkningens vilja att skapa och stödja införanden av publika naturreservat.

Länsstyrelsens svar: Restaureringsåtgärder för att återuppta bete i reservatet kommer alltid ske med mycket stor varsamhet. Länsstyrelsen instämmer att det är viktigt att det finns strövområden i Mittlandet och att besökare ska kunna ta del av områdets artrika och vackra miljö. För att tillmötesgå föreningens önskan har ett tillägg gjorts till skötselplanen under kapitel 4.Friluftsliv. Tillägget lyder "Invid nordöstra delen av Törnbottens stugby finns önskemål om att kunna ta sig ut till vägen mellan Törnbotten och Borgs by utan att behöva gå in i ett hägn med betesdjur. Detta bör om möjligt beaktas vid uppsättning av nya hägn för att gynna friluftslivet i området."

E.ON har en luftledning längs en del av reservatets södra gräns och de skriver i sitt yttrande att de i första hand anser det lämpligast att en 6 meter bred skogsgata utelämnas ur reservatet längs med ledningssträckningen, dvs att man flyttar gränsen av naturreservatsområdet så att kraftledningsgatan ej berörs.

Ifall skogsgatan eller övriga ledningar inte undantas från naturreservatsområdet tillstyrker E.ON förslag till beslut under förutsättning att nedanstående yrkanden om ändringar i föreskrifter införs:

Att det i undantagen från föreskrifter framgår att:

- Normalt underhåll omfattas av akut och skogligt underhåll
- Tillåter motordrivna maskiner i, till och från ledningsstråket, även innefattande parkering av fordon
- Akuta åtgärder får ske men att samråd/meddelande till Länsstyrelsen kan ske i efterhand
- Det ska framgå i föreskrifterna att förändring av elnätet får tillståndsprövas
- Toppning och beskärning utanför skogsgatan inte ska vara dispenspliktigt.
- Det ska inte ska utgöra något hinder för att kunna ersätta befintlig luftledning med markförlagd kabel.

Utöver yrkandena ovan motiverar E.ON också utförligt varför dessa krav är nödvändiga utifrån deras behov av att underhålla, reparera eller akut åtgärda fel i befintlig ledningsgata med angränsande sidoområden. De lyfter också att de har anslutningsplikt vid begärd elanslutning och upplyser om vikten av säkerhet vid arbete nära en friledning och att det finns särskilda bestämmelser som måste följas.

Länsstyrelsens kommentar: Mot bakgrund av E.ON:s yrkande stryks ordet "ledning" i föreskriften A 5 som bland annat förbjuder uppförande eller anläggande av ledningar och i stället läggs en ny föreskrift till, A 17, där det i stället blir tillståndspliktigt att "Dra fram ny eller förändra befintlig ledning."

För att tillgodose behovet av beskärning av träd invid ledningsgatan införs en ny föreskrift A 18 som innebär att det i stället för att vara förbjudet att skada träd och buskar i stället blir tillståndspliktigt att "Ta ned, toppa eller beskära träd i ledningsgatans sidoområde."

I det remitterade förslaget finns ett undantag till föreskrifterna som rör drift, underhåll och ombyggnad av ledningar. Undantaget "e)" hade följande lydelse:

"e) Föreskrifterna under A och C hindrar inte normal drift, underhåll och ombyggnad av befintliga ledningar samt underhållsröjning och skogligt underhåll av tillhörande skogsgator enligt gällande ledningsrätt, servitut eller nyttjanderätt. Undantaget inkluderar användande av drönare vid behov."

För att tillgodose E.ON:s behov har följande tillägg gjorts:

"e).....Föreskrifterna under A och C hindrar inte heller åtgärder för att förhindra akut skada eller återställande av ledning efter akut

skada. Detta får utföras omedelbart men Länsstyrelsen ska kontaktas omgående efter genomförd åtgärd.”

Undantag ”e)” kompletteras även med en upplysningstext som informerar om att det kan krävas samråd enligt 12 kap 6 § miljöbalken även för åtgärder som inte är förbjudna eller kräver tillstånd enligt föreskrifterna som till exempel vid maskinellt underhåll i ledningsgatan.

Upplysningar gällande ledningar

Om en åtgärd inte är förbjuden enligt naturreservatets föreskrifter men ändå kan innebära en väsentlig ändring av naturmiljön behöver verksamhetsutövaren anmäla den planerade åtgärden till Länsstyrelsen för samråd enligt 12 kap 6 § miljöbalken. Inför underhåll av till exempel ledningar är det därför ofta nödvändigt med ett skriftligt samråd med Länsstyrelsen enligt 12 kap 6 § miljöbalken som beskriver den planerade åtgärden, inklusive hur transport till och från ledningens skogsgata samt hur uppställning och parkering är tänkt att ske.

Region Kalmar län skriver att de ställer sig positiva till det nya beslutet som syftar till att bevara och utveckla ett värdefullt landskap med höga naturvärden. Region Kalmar län gör också bedömningen att detta kommer göra området mer attraktivt ur ett besöksnäringssperspektiv.

De skriver också att hållbar turism i skyddade områden ger människor möjlighet att uppleva naturen och möjlighet till ökad förståelse för naturvårdsarbete. I länets besöksnäringstrategi är det fokus på hållbar utveckling. Det innebär att naturresurserna ska nyttjas på ett ansvarsfullt sätt och att vi ska skapa balans i besöksflödena men också att företagen ska affärs- och produktutveckla för att vara lönsamma. Vi ska utveckla fler produkter inom outdoor och wellbeing och ställer oss därför positiv till insatser som bevarar värdefulla naturtyper och samtidigt ger möjlighet till naturupplevelser.

Avslutningsvis lyfter Region Kalmar län att vistelse i natur främjar fysisk aktivitet och kan bidra till minskad stress, ökad psykisk hälsa och stärkta kognitiva färdigheter. Det värdefulla miljöer för ett friluftsliv som dessa områden anses kunna erbjuda är betydelsefulla ur ett folkhälsoperspektiv. Att hänsyn tas till infrastruktur som på ett så jämlikt sätt som möjligt, underlättar idkandet av ett varsamt friluftsliv i området för personer oberoende funktionsnedsättning,

ålder, etnicitet, kön eller könsuttryck, förespråkas av Region Kalmar län.

Sveriges geologiska undersökning meddelar att de avstår från att yttra sig.

Generella kompletteringar/ändringar i beslut och skötselplan
Utöver språkliga korrigeringar och layout har även föreskrift A1 och A 10 kompletterats med hänvisningar till berörda undantag.

Undantaget ”m)” har utökats så att det även omfattar tillfälliga stängsel.

Även texten nedan under rubriken Motivering har kompletterats med en bedömning av området enligt den nationella strategin för formellt skydd av skog.

Motivering till beslutet

Bevarandet av området är högt prioriterat i enlighet med den nationella strategin för formellt skydd av skog. Ädellövskog är en särskilt prioriterad skogstyp och området ligger i en skogsbiologisk värdestrakt för ädellövskog vilket ger mycket goda förutsättningar för att långsiktigt bevara och utveckla områdets naturvärden. Att skydda skogliga värdekärnor i skogsbiologiska värdestrakter bidrar också till en bättre grön infrastruktur och ökad biologisk mångfald på landskapsnivå.

Naturmiljöerna i Törnbottens utmarker är särskilt viktiga för att skydda arters habitat och bidra till spridning av arter knutna till mosaikartade hässlen, trädklädda betesmarker, ädellövmiljöer, sumpskog, torrängar, frisk- och fuktängar, rikkärr och blomrika brynmiljöer. Bildandet av naturreservatet bidrar till att naturmiljöerna får en ändamålsenlig skötsel och att upplevelsevärden bevaras.

Förenlighet med nationell strategi för formellt skydd av skog

Området har bedömts enligt den poängmodell som finns i den nationella strategin för formellt skydd av skog (2024).

- Områdets skogliga värdekärnor bedöms tillhöra länets bästa 10 procent. 3 poäng.

- Mer än hälften av värdekärnorna utgörs av de prioriterade skogstyperna ädellövskog, triviallövskog med ädellövinslag och äldre betespräglad skog. 2 poäng
- Området ligger i en skogsbiologisk värdetrakt för ädellövskog och därmed är förutsättningarna goda att långsiktigt bevara och utveckla de utpekade värdena. 2 poäng.

Totalt bedöms området få 7 poäng av maximalt 8 möjliga poäng. Att skydda skog i en värdetrakt bidrar även till bättre grön infrastruktur och ökad biologisk mångfald på landskapsnivå.

Bevarandet av området bedöms därmed vara prioriterat i enlighet med den nationella strategin för skydd av skog (2024).

Länsstyrelsens samlade bedömning är därför att områdets höga natur- och friluftslivsvärden motiverar att området ges ett långsiktigt skydd genom bildande av naturreservat.

Nationella och regionala intressen

Området ingår i Länsstyrelsens naturvårdsplan (Hässlen vid Törnbotten) och har bedömts ha högsta naturvärde. Området ingår också i riksintressen för naturvård enligt 3 kap 6 § miljöbalken (Mittlandsområdet) samt för obruten kust enl. 4 kap 2 § miljöbalken.

Miljökvalitetsmål

Bildandet av naturreservatet bidrar till att uppfylla miljökvalitetsmålet Levande skogar genom att 75,3 hektar skyddsvärd produktiv skogsmark undantas från skogsproduktion och ges ett långsiktigt skydd. Naturreservatet bidrar även till uppfyllande av de regionala delmålen för miljökvalitetsmålen Ett rikt odlingslandskap, myllrande våtmarker samt Ett rikt växt- och djurliv.

Ekosystemtjänster

Länsstyrelsen bedömer att naturreservatet bidrar med flera olika ekosystemtjänster tack vare att områdets biologiska mångfald bevaras i friska och varierande naturmiljöer. En hög biologisk mångfald försäkrar oss tillgång till alla nyttor arterna bidrar med i ekosystemen och som vi är beroende av, såsom pollinering, vattenrening, luftrening, nedbrytning och näringsåterförsel, jordbearbetning, predation av skadedjur på grödor och plantor och

tillväxt av skogen genom mykorrhizasvampar. Skogsmiljöerna fungerar också som en form av klimatanläggning och reningsverk och sammantaget bidrar naturreservatets livskraftiga naturmiljöer till ett landskap som generellt är bättre rustat för klimatförändringar. Naturreservatet bidrar även med ekosystemtjänster som estetiska naturupplevelser och rekreation och hälsa

Lämplig användning av markområde

Länsstyrelsen bedömer att bildandet av naturreservatet är förenligt med miljöbalkens mål i 1 kap 1 § och bestämmelserna om hushållning med mark och vatten i 3 och 4 kap miljöbalken.

Konsekvensutredning av påverkan på allemansrätten

Länsstyrelsen bedömer att det saknas skäl för en konsekvensutredning av de föreslagna ordningsföreskrifterna enligt C, eftersom de innebär så begränsade konsekvenser. Detta enligt vad som sägs i 3 och 4 §§ förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar.

Intresseprövning

Naturreservatet utgör ett från naturvårdssynpunkt mycket värdefullt område som hyser miljöer med en stor mångfald av växt- och djurarter. Länsstyrelsen har i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken prövat och funnit att bildandet av naturreservatet Törnbottnens utmarker inte går längre i inskränkning av enskilds rätt att använda mark och vatten, än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses. Länsstyrelsen bedömer att de allmänna intressena gällande områdets höga naturvärden överväger den enskildes rätt till viss markanvändning som kan påverka området negativt.

Föreskrifterna och avgränsningen är anpassade till naturreservatets syften och värden. Om det senare visar sig finnas nya skäl eller behövas ytterligare inskränkningar för att uppnå syftet med skyddet får Länsstyrelsen meddela beslut om detta.

Du kan överklaga beslutet

Detta beslut kan överklagas hos Regeringen, Klimat- och näringslivsdepartementet, se bilaga 4.

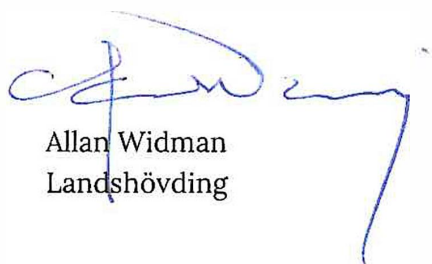
Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken och 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. träder i kraft den dag som framgår av kungörelsen i Länsstyrelsens författningssamling och gäller omedelbart även om de överklagas.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling, i Post- och Inrikes Tidningar, i Barometern OT, Ölandsbladet och Kalmar läns tidning. Berörda anses ha fått del av beslutet den dag kungörelsen varit införd i ortstidning.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Allan Widman med handläggare Malin Miller som föredragande.

Allan Widman
Landshövding

Malin Miller
Naturvårdshandläggare

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Översiktskarta
3. Sakägarförteckning (enbart till sakägare)
4. Överklagandehänvisning regeringen
5. Skötselplan
 - 5.1 Skötselplankarta

Sändlista

Sakägare enligt bilaga 3 sakägarförteckning

Övriga

Naturvårdsverket, registrator@naturvardsverket.se

Havs- och Vattenmyndigheten, havochvatten@havochvatten.se

Skogsstyrelsen, skogsstyrelsen@skogsstyrelsen.se

Riksantikvarieämbetet, registrator@raa.se

Sveriges geologiska undersökning, sgu@sgu.se

Lantmäteriet (via Naturvårdsregistret)

Statens jordbruksverk, jordbruksverket@jordbruksverket.se

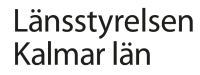
Mörbylånga kommun, servicecenter@morbylanga.se

Boverket, registraturen@boverket.se

Bilaga 1
Tillhör Länsstyrelsens ärende
dnr 5660-2024

Bilaga 2
Tillhör Länsstyrelsens ärende
dnr 5660-2024

 Naturreservatsgräns

Ni kan överklaga beslutet hos regeringen

Om ni inte är nöjda med Länsstyrelsens beslut, kan ni skriftligen överklaga beslutet hos regeringen.

Så här överklagar ni beslutet

Länsstyrelsen måste pröva att överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare tillsammans med handlingarna i ärendet. Därför ska ni lämna eller skicka er skriftliga överklagan till Länsstyrelsen Kalmar län antingen via e-post; kalmar@lansstyrelsen.se, eller med post; Länsstyrelsen Kalmar län, 391 86 Kalmar.

Tiden för överklagande

Ert överklagande måste ha kommit in till Länsstyrelsen **senast den 27 december 2025**. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ert överklagande kan ni be att få ytterligare tid till att utveckla era synpunkter och skälen till att ni överklagar. Sedan är det regeringen som beslutar om tiden kan förlängas.

Ert överklagande ska innehålla

- Vilket beslut som ni överklagar, beslutets datum och diarienummer.
- Hur ni vill att beslutet ska ändras.
- Varför ni anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt.

Om ni har handlingar som ni anser stödjer ert överklagande bifogar ni kopior på dessa. Kontakta Länsstyrelsen i förväg om ni behöver bifoga filer som är större än 25 MB via e-post.

Ombud

Om ni anlitar ett ombud som sköter överklagandet åt er ska ombudet underteckna skrivelsen samt uppge sitt eget namn, adress och telefonnummer. Ombudet bör också bifoga en fullmakt.

Behöver ni veta mer?

Har ni ytterligare frågor kan ni kontakta Länsstyrelsen via e-post, kalmar@lansstyrelsen.se, eller via växeltelefonnummer 010-223 80 00. **Ange diarienummer 5660-2024.**

Skötselplan för naturreservatet Törnbottens utmarker i Mörbylånga kommun

Skötselplanen är ett praktiskt handlingsprogram för syftet med och skötseln av ett naturreservat. Syftet med reservatet och föreskrifterna i beslutet bestämmer skötselplanens inriktning.

Den här skötselplanen beskriver en översiktlig målbild med skötseln samt åtgärder som ska kunna genomföras i hela reservatet för att gynna och utveckla områdets arter och strukturer.

Innehåll

Skötselplan för naturreservatet Törnbottens utmarker i Mörbylånga kommun..... 1

1. Beskrivning av reservatet	3
2. Övergripande mål med skötseln	3
3. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder	4
3.1 Skötselområde 1: Mosaikartat hässle (77 hektar).....	4
4. Friluftsliv	8
5. Dokumentation och uppföljning.....	9
5.1 Dokumentation och uppföljning av skötselåtgärder	9
5.2 Uppföljning av bevarandemål.....	9
5.3 Revidering av skötselplan.....	9
6. Referenslista.....	9
7. Bilagor	10

Omslagsfoto: Miljöbilder från naturreservatet Törnbottens utmarker. Mikael Hagström (övre och undre till vänster samt nedre till höger). Pontus Axén (övre till höger)

1. Beskrivning av reservatet

Naturresevatet Törnbottomens utmarker är beläget i Mittlandsskogen, centralt på Öland, cirka 2 kilometer sydost om Algutsrum. Naturresevatet är uppdelat på två delområden på cirka 38 hektar var. Området har en lång historia som betad utmark och domineras av hasselbevuxen skog, ett så kallat hässle med inslag av torra kalkgräsmarker, kalkfuktängar och rikkärr. Trädskiktet domineras av hassel och vårtbjörk men också ek utgör ett betydande inslag. Det finns även inslag av andra trädslag som tall, gran ask, lönn, sälg, oxel, rönn, asp, apel, lundalm och alm. Äldre och ofta vidkroniga ekar återfinns på flera ställen. Buskskiktet utgörs ofta av slån, en och hagtorn.

Många hasselrunnor är riktigt gamla och här finns en särskilt artrik och skyddsvärd svampflora som bildar mykorrhiza med främst ek och hassel. Här har flera hotade spindelskivlingar noterats som till exempel frostspindling, grisspindling, praktspindling och pilfots-spindling. I resevatets norra del finns också ett kärr som värms upp tidigt på våren och som är viktigt för större vattensalamander och den nära hotade långbensgrodan, som på våren kommer hit för att lägga ägg. På kalkgräsmarkerna och kalkfuktängarna finns en hävdgynnad flora med arter som solvända, brudbröd, lundtrav, backtimjan, dvärgviol, majviva och olika orkidéer.

2. Övergripande mål med skötseln

Målsättningen med skötseln i resevatet är att bibehålla, utveckla och förstärka ett betat mosaikartat hässle med insprängda fuktängar, kärr och kalkgräsmarker omgivna av varierande bryn. Hässlet ska präglas av varierad täthet och gammal hassel med lång kontinuitet. Skötseln ska fokusera på att gynna rödlistade marksvampar, liksom den rika floran i kalkgräsmark, fuktäng- och rikkärr. Ytor som är under igenväxning behöver röjas återkommande och värdefulla träd friställas. Betesdjurens bete och tramp är också mycket viktigt för att skapa mosaikartad luckighet med hasselbuskar och träd i olika grader av ljusexponering, minskad förnaansamling samt goda förutsättningar för hävdgynnad flora och marklevande funga.

3. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Reservatet är indelat i 1 skötselområde. Avgränsning av skötselområdet överensstämmer i sin helhet med reservatets avgränsning och framgår av bifogad skötselplankarta, bilaga 5.1.

3.1 Skötselområde 1: Mosaikartat hässle (77 hektar)

Beskrivning

Skötselområdet utgörs av skogliga och mosaikartade hässlen med inslag av ekdominerad trädklädd betesmark, torrängar, fuktängar och kärr. I det södra delarna finns många varierande gräsmarksstråk som bryter av de täta och skuggiga skogspariterna. Glesa partier med hassel och lövträd skapar värdefulla övergångszoner mellan öppna och slutna miljöer. Hela området har en lång historia av hävd och idag betas större delen av reservatet med betesdjur, vilket är en förutsättning för att bevara områdets mycket hävdgynnade mångfald av växt-, djur- och svamparter. Både får och nötdjur betar i området. Nötbetet är särskilt viktigt eftersom fåren inte alltid förmår att beta ner konkurrenskraftiga gräs, vilket lett till att framför allt lundskäfting, men också begrör och raklosta ökat på bekostnad av hävdgynnad flora.

I området förekommer en mosaik av flera Natura 2000-naturmiljöer, främst Trädklädd betesmark (9070), Kalkgräsmarker (6210), Kalkfuktängar (6410) och Rikkärr (7230).

För mer detaljerad beskrivning se under rubriken "Beskrivning av reservatet" antingen här i skötselplanen eller i reservatsbeslutet.

Bild 1: Till vänster orkidé på kalkgräsmark och till höger en vårbild på ekar.

Bevarandemål

- Naturtyperna Trädklädd betesmark (9070), Kalkgräsmarker (6210), Kalkfuktängar (6410) och Rikkärr (7230) med dess typiska arter, strukturer och funktioner, ska förekomma i området och ha en gynnsam bevarandestatus.
- Området ska domineras av ett betat mosaikartat hässle med gläntor, öppna stråk och varierande brynmiljöer med inslag av blommande buskar.
- Det ska finnas stor artrikedom av typiska arter för öländska hässlen, torrängar, fuktängar och kärr. Särskilt rödlistade arter ska ha goda förutsättningar att leva kvar och reproducera sig i området.
- Det ska finnas gott om gammal hassel
- Det ska finnas ett påtagligt inslag av gamla lövträd
- Det ska finnas ett visst inslag av efterträdande träd i olika generationer
- I gräsmarkerna ska det finnas en artrik hävd- och kalkgynnad flora av typiska örter som får blomma och sätta frö. Bland annat den mykorrhizabildande solvändan *Helianthemum nummularium* ska finnas i stor mängd.
- Förnalager som missgynnar skyddsvärd flora ska inte ansamlas.
- Särskilt rödlistade mykorrhizasvampar och andra marklevande svampar ska ha goda förutsättningar att leva kvar i området.
- Det ska finnas en artrikedom av insekter och annan lägre fauna knuten till död ved och gamla levande träd och buskar.
- Avvattnande diken ska inte finnas och hydrologin ska vara så naturlig som möjligt.

Initiala skötselåtgärder

I delar av hässlet bör en luckigare struktur skapas med inslag av mer ljusa gläntor, varierande bryn och stråk mellan gläntorna. Friställning av värdefulla träd och dess efterträdare av bland annat ek och

hassel sker på flera platser. Barrträd bör minska till förmån för hassel och lövträd. Vid skapande och utvidgning av befintliga gläntor bör de delar prioriteras som senast växt igen. Många av de hotade svamparnas habitat återfinns ofta i något mer höglänta, stenbundna hässlen och här ska restaureringsåtgärder ske med försiktighet.

Bild 2: Stor solbelyst hassel.

Vid behov kan följande skötselåtgärder utföras:

- Åtgärder för att återskapa och underhålla trädklädd betesmark så som stängsling, bete, slåtter, friställning, luckhuggning, utglesning och röjning. Viss fällindelning kan vara gynnsamt. Se även aspekten med djurfria passager under rubriken Friluftsliv nedan.
- Åtgärder för att återskapa och underhålla öppen våtmark, fukt- och torräng så som stängsling, bete, slåtter, friställning, utglesning, fällning och röjning.
- Åtgärder för att gynna lövträd, buskar och lövträdsföryngring i trädklädd betesmark och lövskog så som friställning, luckhuggning, veteranisering, stängsling, utglesning och röjning.
- Åtgärder för att gynna och utveckla trädens åldersfördelning samt död och döende ved i betesmark och lövskog så som fällning, ringbarkning, toppkapning, veteranisering, hamling och utläggning av veddepåer.

- Åtgärder för att bevara och förstärka inslaget av solexponerade, betespräglade, grova och/eller gamla träd och hasselbuskar genom friställning, utglesning, veteranisering och liknande åtgärder
- Åtgärder för att skapa brynmiljöer, öppna stråk och gläntor samt gynna ett värdefullt buskskikt.
- Åtgärder för att efterlikna ett äldre traditionellt brukande så som stubbskottsbrukade träd och buskar samt hasselbuskar präglade av traditionell hasselnötsproduktion.
- Åtgärder för att gynna en rik blomning av örter så som bete, slätter, röjning, insådd eller plantering.
- Åtgärder för att gynna en naturligare hydrologi såsom igenläggning av diken. Åtgärderna omfattas av gällande vattenlagstiftning och det ska utredas hur angränsande fastigheter och vägar kommer påverkas. Markägare och andra rättighetsinnehavare utanför reservatet behöver godkänna åtgärderna om deras mark kommer påverkas.
- Åtgärder för att gynna hotade arter knutna till reservatets livsmiljöer såsom uppsättning av mulmholkar och markstörning.
- Skyddsåtgärder mot invasiva eller främmande arter.
- Uppföljning av skötselåtgärder och bevarandemål samt undersökningar av djur, svamp och växter samt mark- och vattenförhållanden, inklusive användning av drönare och liknande utrustning.

Tänk på:

Eventuell utförsel, flisning och bränning av avverkat material ska ske vid en tidpunkt som inte missgynnar insekter och andra organismer som förökar sig i materialet.

Naturvårdsåtgärder ska ske vid en tid och på ett sätt som inte påverkar störningskänsliga skyddsvärda arter negativt.

Forn- och kulturlämningar kan med fördel röjas fria från träd och buskar om det är förenligt med bevarandet av naturvärdena.

4. Friluftsliv

Beskrivning

Området är tills största delen inhägnat för betesdrift och det går djur på markerna stor del av året. På våren bjuder hässlarna på en vacker palett av vårblommor och framåt sommaren breder lövverken ut sig och markfloras blir mer sparsam förutom i de gläntor och våtmarker som finns spridd i området. Det finns inga leder men det går bra att vandra på egen hand men ta hänsyn till betesdjuren. Markägaren bedriver viss guideverksamhet i området.

Bevarandemål

- Informationstavlor och gränsmarkeringar ska vara i gott skick.

Skötselåtgärder

- Reservatets gränser ska markeras i fält.
- Informationstavlor sätts upp i reservatets entréer, förslag till placering enligt bilaga 5.1. Men fler tavlor kan sättas upp där det rör sig mycket folk, tex invid Törnbottens stugby.
- En parkeringsplats anläggs i eller i anslutning till reservatet.
- Stigar får vid behov röjas fram, markeras och vid behov kompletteras/förstärks med stättor och spänger.
- Invid nordöstra delen av Törnbottens stugby finns önskemål om att kunna ta sig ut till vägen mellan Törnbotten och Borgsby utan att behöva gå in i ett hägn med betesdjur. Detta bör om möjligt beaktas vid uppsättning av nya hägn för att gynna friluftslivet i området.
- Löpande tillsyn och underhåll av anordningar. Vid behov röjning av markern närmast informationstavla, p-plats och liknande anordningar.
- Vid behov uppsättning, anläggande och underhåll av bord och bänkar, leder, spänger, stängsel, stängselgenomgångar, stättor, vindskydd och eldplatser.
- Vid behov beskärning eller fällning av träd som riskerar säkerheten på frekvent använda stigar, intilliggande väg samt kring fasta anläggningar.

5. Dokumentation och uppföljning

5.1 Dokumentation och uppföljning av skötselåtgärder

Vid åtgärder och uppföljning av skötselåtgärder ska förvaltaren dokumentera:

- var, hur och när åtgärder/uppföljning utförts
- vem som utfört åtgärder/uppföljning
- kostnad och finansiering för utförd åtgärder/uppföljning.

Åtgärder som inte utförs av förvaltaren ska dokumenteras genom att utföraren på begäran redovisar utförda åtgärder, exempelvis bete, slätter och hamling.

5.2 Uppföljning av bevarandemål

Förvaltaren ansvarar för uppföljning av naturreservatets bevarandemål samt eventuellt behov av anpassning av skötseln.

5.3 Revidering av skötselplan

Om tillsyn, uppföljning eller andra omständigheter visar att det finns behov av anpassning av skötseln för att uppnå syftet med naturreservatet kan skötselplanen revideras.

6. Referenslista

Artdatabanken. 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. ArtDatabanken SLU, Uppsala.

Hagström, M. 2023. Värdekärnor vid Törnbotten.

Hedin, J., Niklasson, M. & Bengtsson, V. 2018. Veteranisering – verktyg istället för tid. Fauna & Flora. 113:2, 13–25.

Forslund, M., Knutsson, T., Lange, C., Råberg, S. 1998. Inventering av hässlen på Ölands mittland. Länsstyrelsen i Kalmar län. Meddelande 1998:8

Forslund, M (red). 2001. Natur och kultur på Öland. Naturvårdsprogram för Kalmar län. Länsstyrelsen i Kalmar län

Ljung, T. 2021. Biologiskt kulturarv på Ölands mittland. Länsstyrelsen Kalmar län. Meddelande 2021:15.

Länsstyrelsen i Kalmar län. 1989. Naturvårdens riksintressen. Öland

Mossberg, B. & Stenberg, L. 2003. Den nya nordiska floran. Wahlström & Widstrand. Stockholm

Naturvårdsverket. 2024. Nationell strategi för formellt skydd av skog. Naturvårdsverkets och Skogsstyrelsens reviderade nationella strategi för formellt skydd av skog. Naturvårdsverket rapport 7168.

Nitare, J. 2019. Skyddsvärd skog, naturvårdsarter och andra kriterier för naturvärdesbedömning. Skogsstyrelsen. Jönköping

Webbplatser

Artdatabanken, rödlistade arter, <http://artfakta.artdatabanken.se/>

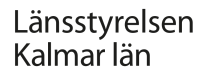
Naturvårdsverket. Art- och naturtypsvisa vägledningar för Natura 2000. Naturvårdsverkets hemsida: <http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Skyddad-natur/Natura-2000/>

Riksantikvarieämbetets fornlämningsregister, <http://www.fmis.raa.se>

Artportalen, <http://www.artportalen.se/>

7. Bilagor

5.1 Skötselplankarta

Bilaga 5.1
Tillhör Länsstyrelsens ärende
dnr 5660-2024

- Skötselområde 1
- Förslag till placering av informationstavla
- Förslag till placering av parkering